

Motion till riksdagen 2020/21:2031

av **Clara Aranda m.fl. (SD)**

Apotek och läkemedel

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över apotekens befogenheter att utföra enklare laboratorieverksamhet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att apotekens roll som aktör i vårdkedjan bör utökas och förstärkas och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över om kylvaror ska inkluderas i returrätten och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om miljöprövning av läkemedel och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att till viss del distribuera Läkemedelsboken i tryckt form och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snarast kartlägga och hantera orsakerna till det ökade antalet restnoteringar när det gäller läkemedel och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att antalet patent och kliniska prövningar måste stimuleras och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den medicinska forskningen ska stärkas och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att riksdagen ska utreda möjligheten till vaccintillverkning i statlig regi och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över den lagstiftning som omfattar regionernas beredskap vad gäller läkemedel och medicinsk utrustning och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta ett tydligt statligt ansvar vad gäller nationell samordning av hälso- och sjukvårdens beredskap och tillkännager detta för regeringen.

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att få till strukturer för att de nationella myndigheterna ska bli bättre på att stödja regionerna i arbetet för en stärkt beredskap och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att skapa ett långsiktigt system för riktade resurser med syfte att bygga upp en kvalitativ och jämlik beredskap i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning med syfte att granska och utvärdera den bristfälliga beredskap som har exponerats under pandemin och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Läkemedelsverket ska ansvara för att godkänna medicintekniska implantat och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regelverk för kliniska studier av medicintekniska produkter ska omprövas och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

År 2009 genomfördes en omreglering av apoteksmarknaden, och apotekstätheten och tillgängligheten har ökat. Sveriges Apoteksförnings branschrapport från 2017 visar att antalet apotek har ökat från drygt 900 till ungefär 1 400 och apotek med öppettider på söndagar har ökat från 154 till 526 stycken. Enligt rapporten har befolkningen fått det närmare till sitt apotek och man kan idag handla apoteksvaror över internet.

Sverigedemokraterna värnar apoteksbranschens möjlighet till en säker, trygg och välfungerande läkemedelsförsörjning, som service för den svenska befolkningen.

Vi ser positivt på det faktum att fler har givits möjlighet att starta och driva egna apotek, då vi värderar ett samhälle med företagsamhet och initiativkraft mycket högt.

Apoteken har högutbildad personal och vi anser att det, många gånger, är en underutnyttjad resurs inom hälso- och sjukvården. Apotekspersonal träffar ibland patienter från hälso- och sjukvården oftare än vårdpersonal.

Sverigedemokraterna anser att apoteken därför bör få möjlighet att utföra enklare laborativ verksamhet såsom blodtrycksmätningar, blodsockerkontroll och allergitest, men ska också kunna erbjuda hälsofrämjande samtal, råd samt utbildning för att hjälpa personer med vikten, sluta röka, hantera stress och/eller minska alkoholkonsumtionen. Apotekens roll i vårdkedjan bör utökas och förstärkas för att avlasta både primärvården och akuten. Patienter med ett större vårdbehov får då också effektivare resurser.

Effektiv och säker hantering av kylvaror

Idag inkluderas inte apotekens kylvaror i returrätten, vilket gör att om inte någon kund köper det beställda läkemedlet måste apoteken antingen returnera eller kassera dessa varor. Det kan vara så att en kund beställer hem ett läkemedel som inte finns på lager men ändå går till ett annat apotek för att hämta ut det. Det enskilda apoteket får då stå för hela risken. Eftersom medicin kan vara oerhört kostsam kan en enda beställning orsaka konkurs för ett mindre apotek. Vi anser därför att detta måste ses över för en mer effektiv och säker hantering.

Läkemedel och miljön

Läkemedel utgörs av molekyler som är designade för att ha biologisk effekt. Som sådana kan de potentiellt ge effekter i naturen när de släpps ut. Många läkemedels-substanser är också så pass stabila att de passerar igenom människokroppen oförändrade eller i en annan biologiskt aktiv form. Det utvecklas ständigt fler läkemedel och dessa används i stora mängder. Det gäller inte minst receptfria läkemedel. Ett aktuellt exempel är de stora utsläpp som görs av molekylen diklofenak som ingår i smärtlindrande läkemedel, men även hormonpreparat såsom p-piller. Det har påvisats ha negativa effekter på fåglar, och hög förekomst i svenska vattendrag har nyligen påvisats av en svensk forskargrupp. Forskargruppens fynd aktualiserar frågan om huruvida en miljöprövning bör göras i något skede, i alla fall av receptfria läkemedel. Läkemedlens viktigaste funktion, att rädda liv och förbättra människors hälsa, ska givetvis väga tyngst, men givet utvecklingen av utsläpp och risker för miljön måste prövningar övervägas. En sådan prövning skulle kunna påskynda utveckling av medicinskt likvärdiga preparat med lägre miljöeffekter och alternativa behandlingsmetoder. Därför vill Sverigedemokraterna att en utredning tillsätts för att se hur en miljöprövning skulle kunna utformas som en del i godkännandeprocessen för läkemedel och som en del i förskrivning av sådana samt vilka konsekvenser som olika regleringsformer kan få.

Läkemedelsboken

Läkemedelsboken är numer helt digital och finns både på webben och som egen nedladdningsbar applikation.

Digitalisering är en viktig och ständigt pågående del i vår samhällsutveckling. Efterfrågan av Läkemedelsboken i tryckt form är därmed kanske inte lika stor då det digitala alternativet är mer behändigt. Samtidigt menar vi att man måste säkerställa att den här typen av viktig information inte enbart går att ta del av genom digitala plattformar. Det kan både begränsa oss och göra oss sårbara. Med anledning av detta vill vi se över möjligheten att Läkemedelsboken även fortsättningsvis ska återfinnas i tryckt form om än i begränsad och beställningsbar upplaga.

Läkemedelsbrist

Brist på läkemedel, så kallade restnoteringar, blir allt vanligare. Läkemedelsverket rapporterar om att det under förra året restnoterades 700 läkemedel i Sverige och att det i år kan väntas handla om upp till 1 000 restnoteringar.

När det gäller antibiotika har vissa läkemedel saknats och antalet restnoteringar har ökat årligen. Det är i sin tur allvarligt när det gäller antibiotikaresistens, som kan bli en konsekvens när alternativa antibiotikapreparat skrivs ut.

Restnoterade läkemedel är inte enbart ett svenskt problem utan något som också förekommer globalt.

Det är ett komplext område att hantera eftersom hela läkemedelskedjan måste fungera, från tillverkning till att patienten får sitt läkemedel.

Sverigedemokraterna ser mycket allvarligt på den här utvecklingen och menar därför att orsakerna till den alarmerande ökningen av restnoteringar snarast måste utredas och hanteras grundligt.

Tillgång till vaccin och läkemedel

Sverige var länge ett framgångsland inom läkemedelsindustrin. Avsaknaden av kapital och starka ägare har varit avgörande orsaker till att svenska läkemedelsföretag har sålts till andra länder. Medicinsk forskning kan växa sig stark igen och forskningen är en avgörande komponent i det sammanhanget. Antalet patent och kliniska prövningar måste således stimuleras för att vi ska kunna vända trenden och därmed komma ifrån vår beroendeställning.

När det gäller vaccin vid stora smittutbrott har vi pandemivaccingarantier, som innebär att vi betalar stora summor pengar för garanti om vaccin när behov finns. Tidigare har det funnits planer på statlig vaccintillverkning; tyvärr finns inga liknande ambitioner kvar idag. Egen tillverkning av vaccin kan komma att bli billigare att finansiera för staten, i jämförelse med kostnader för att reservera produktionskapacitet hos internationella producenter. Vaccinmarknaden kan idag liknas vid ett monopol som tillhör ett fåtal producenter i världen. En statlig vaccintillverkning har inte bara ekonomiska fördelar utan även säkerhetsmässiga. Under rådande pandemikris har vi sett att kontrakt och avtal många gånger tappar sitt egentliga värde. Av den anledningen finns det goda skäl att återigen utreda frågan om statlig tillverkning av vaccin.

Beredskapslager för läkemedel och medicinsk utrustning

Det är i huvudsak regionerna som ansvarar för beredskapen inom hälso- och sjukvården. Landets regioner ska enligt lagstiftningen kunna hantera krissituationer i fred. Ansvaret innebär således att det ska finnas beredskapslager av både utrustning och läkemedel. Dock är lagstiftningen otydlig gällande vad för typ av beredskap som förväntas och hur lång tid regionerna ska väntas klara sig på upprättade beredskapslager.

Statlig finansiering av den regionala beredskapen och beredskapslager är en mycket angelägen fråga. Idag brottas både regioner och kommuner med kraftiga ekonomiska underskott, vilket innebär att man har svårt att klara den dagliga verksamheten. Av den anledningen finns det i många fall inte ytterligare svängrum att finansiera en tillförlitlig beredskap.

Sverigedemokraterna anser att den nuvarande lagstiftningen måste ses över, då det finns behov av tydligare formuleringar i lagtexten. Lagstiftningen gällande regionernas beredskap ska vara tvingande; samtidigt ska det finnas ett tydligt statligt ansvar vad gäller nationell samordning och stöd från nationella myndigheter. Det är också angeläget att få till ett långsiktigt system för riktade resurser avseende att bygga upp en kvalitativ och jämlik beredskap i hela landet.

Den bristfälliga beredskapen i regionerna måste även granskas grundligt när krisen har lagt sig, för att vi ska kunna utvärdera och ta lärdom inför framtida beslut.

På längre sikt ska svensk hälso- och sjukvård förstatligas. Tills vidare krävs dock omedelbara åtgärder för att bygga upp den svenska beredskapen, som sedan kan övergå till en samordnad nationell beredskap.

Kvalitetssäkrad myndighetskontroll av implantat

Idag finns det ingen statlig myndighet som säkerställer kvaliteten på implantat innan de opereras in. Detta till skillnad från läkemedel som ska godkännas genom myndighetskontroll. Pacemakern är exempelvis en medicinteknisk produkt som CE-märks, vilket

därmed betyder att hanteringen sker på samma sätt som för andra tekniska produkter. Kravet på studier innan produkten lanseras är alltså betydligt högre för läkemedel än för medicintekniska produkter.

De senaste tio åren har det inkommit över 3 700 anmälningar gällande dödsfall och skador som misstänks ha orsakats av medicintekniska högriskprodukter. Utöver det har det inkommit över 5 000 anmälningar om risk för att en skada kan uppkomma. En ny EU-lag om medicintekniska produkter kommer att införas år 2020. Dock finns det fortfarande mycket kvar att önska med den nya lagstiftningen. Debatten har pågått länge och diskussion om att omarbeta hela ramverket för dessa produkter har enligt kommissionen varit en fråga för att säkra patientsäkerheten.

Med den nya lagstiftningen kvarstår CE-märkningen av medicintekniska produkter, vilket fortsättningsvis innebär att man granskar livsuppehållande tekniska produkter, som exempelvis pacemaker, på samma sätt som man kontrollerar leksaker.

Förslag från kommissionen om att EU:s läkemedelsverk skulle förhandsgranska medicintekniska produkter fick stort motstånd från branschen och därmed har man valt att behålla ett system som kan innebära stora risker för väldigt många patienter.

Utöver detta krävs det att kvaliteten på kliniska studier likaså säkerställs. Farliga medicintekniska produkter måste granskas utifrån ett tydligt regelverk där man exempelvis kan definiera likvärdiga produkter och särskilda befogenheter vid granskning.

Det finns därmed goda skäl att på nationell nivå omarbeta befintliga ramverk och strukturer för att kunna garantera en bedömning av medicintekniska produkter som hanteras med samma säkerhet som läkemedel.

Clara Aranda (SD)

Per Ramhorn (SD)

Carina Ståhl Herrstedt (SD)

Christina Östberg (SD)

Ann-Christine From Utterstedt (SD)